

دفتر یازدهم، رجاء
دکتر محمدتقی فتاحی

تراکی معنوی

www.ketab.ir

نام کتاب: زندگی معنوی

(دفتر یازدهم: رجا)

مؤلف: دکتر محمد تقی فعالی

تحقیق و تنظیم: امیر قربانی

ویراستار: مصطفی حقانی فضل

نمونه خوان: علی فرهنگی

طراح: محمد عباسزاده

صفحه آرا: سید اکبر موسوی

نشر: تیماس (وابسته به مؤسسه فرهنگی هنری دین و معنویت ال یاسین)

چاپ و صحافی: بوستان کتاب

نوبت چاپ: اول / زمستان ۱۴۰۳

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

ISBN: 978-622-6890-87-8

سرشناسه: فعالی، محمدتقی، ۱۳۴۱ - Faali, Mohammad Taqi / عنوان قراردادی: منازل السائرین. فارسی / شرح عنوان و نام پدیدآور: زندگی معنوی مؤلف محمدتقی فعالی؛ تحقیق و تنظیم امیر قربانی / مشخصات نشر: قم: مؤسسه فرهنگی هنری دین و معنویت ال یاسین، نشر تیماس، ۱۴۰۳ / مشخصات ظاهری: ج. ۱۴ / ۲۱*۴ / م / وضعیت فهرست نویسی: فیپا / یادداشت: کتاب حاضر شرحی بر کتاب «منازل السائرین» تألیف اسماعیل عبدالله الانصاری است / یادداشت: کتابنامه / مندرجات: ج. ۱. بیداری، ج. ۲. بازگشت، ج. ۳. محاسبه و انابه، ج. ۴. تفکر و تذکر، ج. ۵. اعتصام و فرار، ج. ۶. ریاضت و حزن، ج. ۷. خوف و اشفاق، ج. ۸. خشوع و اخیات، ج. ۹. زهد و ورع، ج. ۱۰. تبتل، ج. ۱۱. رجا / موضوع: انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ ق. منازل السائرین - نقد و تفسیر / موضوع: عرفان - متون قدیمی تا قرن ۱۴ / موضوع: The century Sufism - Early works to ۲. موضوع: انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ ق. شناسه افزوده: قربانی، امیر، ۱۳۵۸ - / شناسه افزوده: انصاری، عبدالله بن محمد، ۳۹۶-۴۸۱ ق. منازل السائرین، شرح /

شرح رده‌بندی کنگره: BP۲۸۲/۶

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۸۳

شماره کتابشناسی ملی: ۵۸۳۲۹۸۲

شابک دوره: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۹۰-۲۷-۴

www.timaas.ir

باب نوزدهم / رجاء

- ۲۱..... طلایه داران امید.....
- ۲۲..... ◆ تفسیر.....
- ۲۵..... منزلت امید.....
- ۲۵..... ◆ شرح.....
- ۲۶..... ◆ نشانه اول: واژه شناسی.....
- ۲۷..... ◆ نشانه دوم: گوهر امید در نسبت با زمان.....
- ۲۷..... ◆ نشانه سوم: گذر از خاطرات گذشته.....
- ۲۹..... ◆ نشانه چهارم: خدای سودرسان (نافع).....
- ۳۱..... ◆ نشانه پنجم: امید به خوشایندهای الهی.....
- ۳۵..... ◆ نشانه ششم: اجابت خیرخواهانه.....
- ۳۹..... ◆ نشانه هفتم: زیباترین جهان.....
- ۴۴..... ◆ نشانه هشتم: امید در فرازهای قرآنی.....
- ۷۱..... ◆ نشانه نهم: امید در بیانات اولیای دین علیهم السلام.....
- ۸۲..... ◆ نشانه دهم: سرشت دوگانه امید.....
- ۹۴..... ◆ چکیده مباحث.....

امید صاحب‌دلان..... ۱۹۵

● شرح..... ۱۹۵

● نشانه اول: امیدواری موحدانه..... ۱۹۶

● نشانه دوم: صداقت زبانی..... ۲۰۱

● نشانه سوم: صداقت باطنی..... ۲۰۵

● نشانه چهارم: زندگی بر پایه اعتدال..... ۲۰۷

● نشانه پنجم: صادقانه‌ترین منش..... ۲۱۱

● نشانه ششم: خداوند مبدأ ارزش‌ها..... ۲۱۳

● چکیده مباحث..... ۲۱۴

حاصل سخن..... ۲۱۷

کتاب‌نامه..... ۲۲۴

دیدارچه

معرفت، مهم‌ترین عامل برتری انسان است. انسان به وسیله عقل، که مهم‌ترین قابلیت وجودی‌اش است، می‌تواند راه معرفت را برگزیند یا در تاریک‌خانه نادانی و رکود، از تلاش و کوشش برای نیل به عرفان، خود را محروم نماید.

نیک‌بختی و شوربختی ایام عمر و نیز سعادتمندی و شقاوتمندی زندگی، محصول تصادف یا جبر و کُهری که ملازم حیات بشر باشد، نیست، بلکه عینیت انتخاب‌ها و سلوک‌های لحظه به لحظه آدمی است. زندگی در عین پیچیدگی ظاهری، از وضوح و شفافیت باطنی حیرت‌انگیزی برخوردار است. بشر به میزان توجه و دقت‌ورزی در رویارویی با شرایط گوناگون و متعدد زندگی، زمینه بهره‌وری افزون‌تر یا محرومیت بیشتر خویش را از حقایق عمیق و لطایف شیرین آفرینش فراهم می‌آورد. بی‌شک، خالق کائنات و نیروهای بی‌شمار او در زمان مناسب و به مقتضای فضل و عدل، بهره‌مندی یا حرمان وی را رقم می‌زنند.

به‌طور کلی، وضعیت بنی‌آدم بعد از هبوط دو گونه است؛ صعود یا سقوط. بعد از آنکه پدر انسان‌ها از میوه ممنوعه استفاده کرد و عصیان خدا نمود، هبوط نصیب آدم و فرزندان وی شد و از این طریق جایگاه و محل استقرار دائمی انسان‌ها سیاره منجمدی به نام زمین شد:

فَأَكَلَا مِنْهَا فَبَدَتَ لَهُمَا سَوْءُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَعَصَى
 ءَادَمُ رَبَّهُ، فَقَوَى * ثُمَّ أَجْتَبَهُ رَبُّهُ، فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى؛ [نگاه از آن [درخت
 ممنوعه] خوردند و برهنگی آنان برایشان نمایان شد و شروع کردند به چسبانیدن
 برگ‌های بهشت بر خود و [این‌گونه] آدم به پروردگار خود عصیان ورزید و بیراهه
 رفت سپس پروردگارش او را برگزید و بر او بیخشود و [وی را] هدایت کرد.

هر یک از فرزندان آدم به راهی رفتند و مسیری برای خود برگزیدند.
 با نگاه کلی می‌توان گفت که آدمیان یکی از دو راه را در پیش گرفتند؛
 برخی به سمت آسمان رفتند و راه هدایت، رفعت و صعود پیش گرفتند
 و بعضی دیگر زمینی شدند مسیر گمراهی، نابودی و سقوط را پیمودند:

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ * ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ؛ به راسخی انسان
 را در بیک‌ترین اعتدال آفریدیم سپس او را به پست‌ترین [مراتب] پستی بازگردانیدیم.
 هر لحظه دو راه پیش‌روی انسان وجود دارد؛ راهی به سمت بالا و راهی
 به سوی پایین، مسیری در راستای آسمان و مسیری به سمت زمین، راهی
 به رهایی و راهی به وابستگی، جاده‌ای به سمت خدا و جاده‌ای به سمت
 خودیت و در یک کلام مسیری به سمت صعود یا سقوط. کسی که در مسیر
 هدایت و صعود باشد، اهل رشد است و در اصطلاح قرآنی «رشید» نامیده
 می‌شود و تحت پوشش نام «رشید» خدا خواهد بود. اما کسی که زمینی باشد،
 نردبان سقوط و تنزل را می‌پیماید و تحت پوشش اسم «مُضِلّ» قرار می‌گیرد.
 انسان‌ها یا اهل صعودند یا اهل سقوط و خود به این امر واقف‌اند و بصیر؛ زیرا
 که خداوند معرفت به این دو مسیر را درون انسان‌ها به ودیعت نهاده است:

لَا إِكْرَهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِنْ
 بِاللَّهِ فَقَدْ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى لَا انْفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ؛ در
 دین هیچ اجباری نیست و راه از بیراهه به خوبی آشکار شده است.

۱. طه، ۱۲۲، ۱۲۱.

۲. تین، ۴ و ۵.

۳. بقره، ۲۵۶.